

ואמרו שדין זה כשיטת רבי מאיר שאמר, בית הפך ובית התבלין ובית הנר שבכירה, מטמאים במגע עם הכירה, כי חיבורם מועיל להחשב ככלי אחד לענין טומאה, אבל רבי שמעון מטהר, כי סובר שאין חיבור מועיל לענין טומאה כלל.

כתבו התוס': דוקא בכגון שלל של כובסים וכלי הכירה, שכל כלי אינו נצרך לכלי האחר, אבל מקל של קורדום, כיון שהקורדום צריך למקל, שמא מודה רבי שמעון שנחשבים חיבור בשעת מלאכה. והרמב"ן כתב שגם במקל גחלק רבי שמעון (וכן צדד מדנפשיה השפת-אמת).

עוד פרשו: גם לרבי מאיר אין חיבור מועיל אלא מדרבנן, [ואין שורפים תרומה וקדשים בטומאה זו שעל ידי החיבור], ולכך אמר רבי מאיר שבטומאת אויר של כלי חרס, אין הכירה ובית הפך וכו' מטמאים זה מזה, שעשו חכמים היכר בדבר, להודיע שאין חיבור זה מועיל מן התורה.

וכן לענין שלל כובסים — אין נטהר בגד אחד על ידי הזאה על האחר, כפי ששינונו במסכת פרה. וכן לענין מקל בקורדום, אף על פי שהקורדום צריך למקל, אינו חיבור מהתורה לפי שאדם זורקו לאחר השימוש, הלכך אינם חיבור לענין הזאה. תוס'. ורעק"א נסתפק לומר שבגד שנטמא על ידי חיבור השלל, גם יכול להיטהר על ידי חיבור, שאם היוו על הבגד שנגעה בו טומאה, נטהרו גם השאר. וכן צדד בשפת אמת. ע"ש.

ישנם סוגי כלים שהם מהוים חיבור זה לזה מן התורה בשעת מלאכה, בין לענין טומאה בין לענין הזאה, (מפני שהם משמשים לאותה מלאכה וצריכים זה לזה. תוס') — מספורת (= מספרים) של פריקים ואיזמל של רהיטני (= מקצועה), אלא שחכמים גזרו אף שלא בשעת מלאכה, שיהיו חיבור לטומאה. וכן גזרו לענין הזאה שלא יהיו חיבור — אטו שלא בשעת מלאכה. (רבא).

א. כלים אלו הם מפוצלים, ומחוברים זה לזה במסמרים. ירושלמי פרק האורג; רמב"ם פרה יב, ד).

ומבואר ברש"י וברמב"ן (נח): שלאחר מלאכתם נוהגים להפריד החלקים זה מזה.

יש דברים שהם מהוים חיבור גמור זל"ז הן לטומאה הן להזאה, כגון הזוג והענבל שאין רגילים להפרידם זמ"ז. ע' להלן נח: וברמב"ן, וכ"כ הרמב"ם ועוד. וע' חו"א כלים טז, ג.

ב. לדעת רשב"א (מבעלי התוס'), שלא בשעת מלאכה, כיון שאינם חיבור מן התורה — כל חלק כשהוא בפני עצמו אינו מקבל טומאה כלל [— לדעת חכמים ולא לר' יהודה, במשנת כלים], אלא שאם נטמאו והופרדו ונתחברו שוב, חוזרים לטומאה ישנה. ובתוס' להלן (נח): נקטו עפ"י התוספתא, שכל חלק מקבל טומאה בפני עצמו.

דף מט

ע. א. באלו דברים טומנים את התבשיל בערב שבת?

ב. עורות ונסרים — האם הם מוקצים בשבת אם לאו? [מה דין העורות לענין קבלת טומאה?]

ג. מנין אבות מלאכות ארבעים חסר אחת — כנגד מי?

א. שנינו במשנה: טומנים בכסות ובפירות, [ולתנא דבי אושעיא, דוקא בכסות ובפירות יבשים ולא בלחים. ומשמע שהוא חולק על משנתנו. תוס'. והרי"ד כתב שאין כאן מחלוקת, וגם משנתנו לא התירה אלא ביבשים], בכנפי יונה (= נוצות) ובנסורת של חרשים (= נגרים) ובנעורת של פשתן [דקה]. רבי יהודה אוסר בנעורת דקה ומתיר בגסה. וכן טומנים בשלחים (= עורות) ובגיזי צמר. וכן בתבן, בזגים, במוכים ובעשבים — כשהם יבשים (מז:).

ב. עורות המופשטים מן הבהמה, בין עבודים בין שאינם עבודים — מטלטלים אותם (לפי שראוי להסב עליהם). ואם הם של אומן [והם מעובדים. כ"מ בגמרא. וכן כתב הריטב"א] — לתנא קמא אין מטלטלים אותם ולרבי יוסי מטלטלים. [וכן נהג רבי יוסי בעצמו. וכן הלכה, משום 'מעשה רב'. רב שריא גאון, רבנו חננאל, רי"ף].

נסרים של בעל הבית — מטלטלים אותם. של אומן — אין מטלטלים. ואם חישוב לתת עליהם פת לאורחים, בין כך ובין כך מטלטלים אותם.

א. רש"י במקום אחר כתב שעור בהמה דקה אינו ראוי להסב עליו ואין מטלטלים אותו בשבת. אך אם ייחדוהו לשיבה — מטלטלים אותו. תוס'.

עוד כתבו ראשונים (רבנו תם; ר"ן), שמדובר כאן בעורות יבשים דוקא, אבל בעודם לחים אינם ראויים להסבה ואין מטלטלים אותם.

ב. משמע בפוסקים שגם לרבי יוסי שסובר מטלטלים עורות של אומן, בנסרים אסור (ע"ע שפת אמת).

[העור מקבל טומאה לאחר שהופשט מן הבהמה. ודוקא כשייחדוהו לשיבה, אבל אם לא ייחדוהו, אינו מקבל טומאה עד שייעבד. תוס', עפ"י הברייתא כאן והסוגיא בובחים. ויש אומרים שחז"ל מטומאת נגעים, מקבל העור טומאה קודם שייעבד. ע' משנה למלך כלים ב,א; מגדים חדשים כאן].

ג. נחלקו החכמים האם מניין ל"ט אבות מלאכות שמנו חכמים, כנגד ל"ט פעמים מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה, [ואמנם בפרטן אתה מוצא ארבעים, אלא שויבא הביתה לעשות מלאכתו וזה מלאכה היתה דים, אחד משני מקראות אלו אינו מן המנין, שאין הכוונה בו על מלאכה במובן הרגיל], או כנגד עבודת המשכן. וכן שנינו בברייתא, כפי הדעה האחרונה.

דף נ

עא. א. גיזי צמר שטמן בהם — האם מטלטלים אותם בשבת?
ב. דברים המוקצים, כגון חריות של דקל, קש, מיני סיבים שונים, עפר — כיצד הם נעשים מוכנים, שיהא מותר לטלטלם בשבת?
ג. האם מותר בשבת לשפשף כלים בחומרי ניקוי שונים?
ד. האם מותר לחוף את השיער בשבת בנתר ובחול ובשאר חומרים? ומהו לעשות כן בשאר חלקי הגוף?
ה. האם מותר לפצוע זיתים בשבת ובחול?
ו. האם מותר לגברים לחפוף עצמם ולרחוץ במיני תמרוקים?
ז. קדרה הטמונה בדברים המוקצים, כיצד נוטל את התבשיל?
ח. מיני בשמים או כלים הנעוצים באדמה / בכתלים / בעצים — האם מותר לשלפם בשבת ממקום נעיצתם?

ט. הטומן לפת וצנונות באדמה — מה דינם לענין כלאים, שביעית, מעשר ומוקצה?

א. גיזי צמר שטמן בתוכם — אין מטלטלים אותם. ייחדם להטמנה — מטלטלים אותם. (כן פירשו את דברי רבא. וכן מסר רבין בשם רבי). רבינא אמר: דוקא בשל הפתק (= מחסן, אוצר — שהם מוקצים לסחורה. רש"י), אין מטלטלים אותם אפילו טמן בהם (אא"כ ייחדם להטמנה. ר"ן). אבל גיזים סתם שטמן בהם — מטלטלים אותם. (ואפשר דוקא בשבת זו. ער"ן).